

KATARAKTI EHK HALLKAE OPERATSIOON

Käesoleva infolehe eesmärk on selgitada patsiendile katarakti ehk hallkae olemust, selle ravivõimalusi ja raviga kaasnevaid riske.

Haiguse olemus

Katarakt ehk hallkae tähendab silmaläätse hägustumist. Seda võivad põhjustada mitmed tegurid, nagu traumad, üldhaigused (diabeet) või muud silmahaigused. Katarakt võib olla ka kaasasündinud. Kõige sagedamini on aga katarakti teke seotud vanusest tingitud ainevahetushäiretega, mille olemus pole tänapäeval lõplikult selge. Seetõttu ei tunta veel ka ühtegi ravimit, mille puhul oleks tõestatud katarakti ära hoidev või raviv toime. Seni on katarakti ainsaks tõhusaks raviks operatsioon. Katarakt on kõige levinum silmahaigus ja selle operatsioon vastavalt kõige sagedasem operatsioon silmakirurgias. Silmaläätse hägunemine on järkjärguline protsess. Algstaadiumis ei pruugi see nägemist oluliselt häirida. Kas ja millal operatsiooni teostada, on tänapäeval valdavalt patsiendi elukvaliteedi küsimus. See tähendab, et patsient peab hindama, kui palju hallkae tema elulisi funktsioone häirib. Arst selgitab patsiendile operatsiooni perspektiivi ja riske ning patsient peab ise otsustama, kas ta soovib operatsiooni teostamist.

Kui patsient tuleb oma eluga nägemise poolest toime, võib ta operatsiooni edasi lükata, ent sel juhul peab ta operatsiooni edasi lükkamise soovist aegsasti teatama Pärnu Haigla katarakti operatsiooni järjekorra koordinaatorile telefonil **5301 1446**.

Operatsioon

Tänapäevane katarakti operatsioon tähendab silmaläätse eemaldamist ja selle asendamist kunstläätsaga, mis ei vanane. Üldiselt asetatakse kunstlääts patsiendi enda läätsesse „kapslikotti”.

Pärast katarakti operatsiooni tekib kuni 20% silmadest varem või hiljem läätskapsli hägu, mistõttu nägemisteravus väheneb. Seda seisundit saab ravida spetsiaalse laseriga. Kaeoperatsiooniga kaotab silm enamasti võime teravustada eri kaugustele. Kaugeid objekte hästi nägev kunstläätsega silm vajab seetõttu lähedal asuvate objektide vaatlemiseks (näiteks lugemiseks ja arvutitööks) prille. Või vastupidi, kui kunstlääts on valitud nii, et patsient näeks ilma prillideta lugeda, siis läheb tal vaja prille kaugete vaatamiseks. Kaugvaate kunstlääts on üldjuhul parem kui lähedale nägemise kunstlääts – kui vanaduses lisandub uusi silmahaigusi, on kaugvaate kunstlääts olemasolu suuremaks abiks kui lugemiskaugusele terav kunstlääts. Katarakti operatsioon teostatakse mikroskoobi all ja kohaliku tuimestusega. Üldnarkoosis operatsioon teostatakse vaid lastel ja üksikutel erandlikel patsientidel, kes ei teadvusta endale, mis ja milleks toimub. Tavaliselt kasutatakse patsiendi enda läätsesse eemaldamiseks erilist ultraheliaparatuuri.

Pärast operatsiooni

Pärast operatsiooni vajab silm 4–5 nädalat järelravi silmatilkadega. Seega ei ole enne selle aja möödumist otstarbekas uusi prille hankida, silma sarvkesta kuju tavaliselt taastub ega ole vaja tellida liiga tugevat silinderklaasi. Kuu aja jooksul pärast operatsiooni võib tarvitada endisi prille või valmisprille (näiteks +3) lähitööks. Nägemine stabiliseerub mõnikord lõplikul kujul alles 6–8 nädalat pärast operatsiooni. Operatsioonijärgse töövõimetuse perioodi pikkus sõltub otseselt patsiendi elukutsest.

Palun pidage meeles, et kui kataraktiga kaasnevad haigused (näiteks kollatähni degeneratsioon või glaukoom) on silmapõhja kahjustanud, ei pruugi ka ideaalselt teostatud katarakti operatsioon parandada silma nägemisteravust ja anda täit vaatevälja!

3 päeva enne ja 7 päeva pärast silmaoperatsiooni ei tohi laugude piirkonnas kasutada kosmeetikat.

Võimalikud tüsistused

- ❖ Vaatamata hoolikalt teostatud operatsioonile ning adekvaatsele eel- ja järelravile ei ole kirurgiline ravi kunagi riskivaba.

- ❖ Võimalik on silmasisene mädapõletik ning sellest tulenev püsiv nägemiskaotus (ca üks juhtum 5000 operatsiooni kohta).
- ❖ Väga harva võib pärast operatsiooni tekkida nn. pahaloomuline glaukoom või teisene glaukoom, mis tähendab silma sisevedeliku ringvoolu häirumist põhjustades silma siserõhu järsu tõusu ja valu. Seisund nõuab operatiivset sekkumist ning võib põhjustada nägemise püsivat kaotust.
- ❖ Harva võib katarakti operatsioon põhjustada silma sarvkesta kahjustust ehk keratopaatiat, mille tulemuseks on nägemisteravuse drastiline langus ja valu silmas. Seda seisundit saab ravida ainult sarvkesta siirdamisega.
- ❖ Katarakti operatsioon võib soodustada võrkkesta irdumist, mis on väga tõsine silmahaigus ja nõuab omakorda operatiivset ravi.
- ❖ Võimalik on ka verevalum klaaskehasse, mille imendumine võtab aega ligi kuu ja mis võib vajada uut operatsiooni silma tagasegmeni haiguste raviks.
- ❖ Kaasnevad silmahaigused või üldhaigused (kõrgvererõhutõbi, suhkruhaigus, vere hüübimishäired) võivad soodustada operatsiooniaegse võrkkesta või klaaskeha patoloogia teket.

Kui Te tulete katarakti ehk hallkae operatsioonile:

- ❖ Palume Teil enne operatsioonile tulekut kodus süüa-juua ning võtta oma igapäevased ravimid
- ❖ Võtke ravimid kaasa ka ülejäänud päevaks
- ❖ Tulge SA Pärnu Haigla Päevaravi osakonda kokkulepitud ajaks
- ❖ Üleriided jätke riidehoidu
- ❖ Riietuge mugavalt – operatsioonile lähete oma riietega. Vältige kitsaid varrukaid ja kaeluseid
- ❖ Ärge võtke kaasa väärisasju ega liigset raha. Jätke koju kõik ehted jmt.
- ❖ Registratuurist ei ole vaja läbi minna, tulge 1. korrusele B-korpusesse Päevaravi osakonda
- ❖ Mis järjekorras toimuvad operatsioonid, otsustab opereeriv kirurg, see ei kattu kohale tulemise järjekorraga vaid sõltub patsiendi ja tema silmade seisundist
- ❖ Osakonnas viibimine võib kesta kuni kella 15.30-ni
- ❖ Operatsioonipäeval pole lubatud autot juhtida

Küsimuste korral ning lisateabe saamiseks pöörduge palun oma raviarsti poole.

Koostatud: Kirurgiakliinik, silmahaiguste üksus, 2013

Ajakohastatud: Kirurgiakliinik, silmahaiguste üksus, 2023